

Pušenje cigareta u adolescenata Istarske županije

Klaudija Blarežina, Višnja Sutlić

Zavod za javno zdravstvo Istarske županije

Sažetak

Svrha ovoga rada je istražiti učestalost pušenja cigareta u adolescenata Istarske županije.

U istraživanje je bilo uključeno 1626 srednjoškolaca dobne starosti od 14 – 19 godina.

Istraživanje je provedeno u prosincu 2003. godine.

Rezultati pokazuju da adolescenti (oba spola) u Istarskoj županiji probaju pušiti cigarete već u dobi od 12 – 13 godina života (32,09%). Redovitije puše djevojke (35,72%). Mladići redoviti pušači dnevno puše veći broj cigareta (11 – 20 cigareta dnevno puši 36,40%). Utjecaj školskih kolega na to da i sami puše cigarete "priznaje" 25,27% sveukupnog broja srednjoškolaca.

UVOD

Pušenje cigareta je jedna od najraširenijih suvremenih socijalnih bolesti današnjice u svijetu. Radi se o masovnoj, učestaloj i sveprisutnoj bolesti, koja zahtijeva kontinuiranu zdravstvenu zaštitu.

Pušenje cigareta je bolest ovisnosti zbog čijih se posljedica često izostaje s posla, a to se ogleda u smanjenju gospodarske proizvodnje, većim postotkom invalidnosti pušača kao i njihovom ranijom smrtnošću.

Pušenje cigareta je javnozdravstveni problem pandemijskih razmjera, ali je ujedno i jedna od najpreventibilnijih bolesti ovisnosti.

Duhanski dim sadrži oko četiri tisuće različitih kemijskih tvari od kojih je njih pedesetak kancerogenog djelovanja. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije kod muškaraca je uz pušenje vezano 90-95 % slučajeva smrtnosti od raka pluća i bronha, 45-50 % smrtnosti od ostalih malignih neoplazmi i 20-25 % smrti od bolesti srca i krvnih žila. I kod muškaraca i žena se procjenjuje da je 15 % bolesti srca i krvnih žila te 30 % smrti od neoplazmi vezano uz pušenje (1,2).

Prema novijim istraživanjima prvi kontakt sa cigaretama adolescenata u našoj zemlji događa se najčešće u dobi od 13,5 godina života (3), a ovisnost o duhanu u oko 80 % slučajeva javlja se do osamnaeste godine života.

Vrijeme puberteta i adolescencije je vrijeme bunta, otpora, iskazivanja neslaganja sa odraslima, a pušenje cigareta je tu kao znak zrelosti i slobode.

CILJ

Cilj rada bio je istražiti naviku pušenja cigareta kod adolescenata Istarske županije, a u svrhu osmišljavanja zdravstveno odgojnih aktivnosti u osnovnim i srednjim školama.

Podaci koji su dobiveni i korišteni u ovom radu samo su jedan dio opsežnog istraživanja o problemima rizičnog ponašanja adolescenata.

METODE

Uzorak ispitanika činio je proporcionalni stratificirani uzorak (20 % učenika iz svakog razreda i svake škole), a obuhvaćeni su učenici srednjih škola Istarske županije.

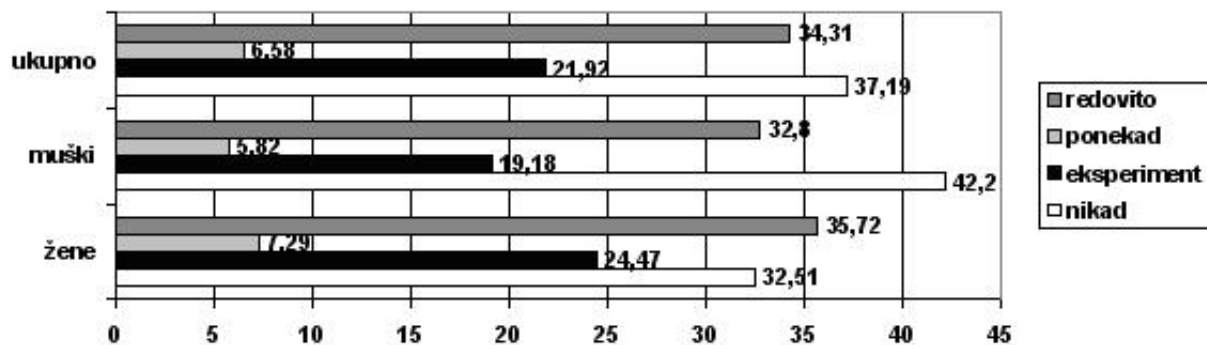
Ispitivanju se odazvalo dvadeset srednjih škola, dok su dvije škole to odbile. Istraživanje je provedeno u prosincu 2003. godine.

U istraživanju je anketirano 1626 ispitanika, dobne starosti od 14 -19 godina, od kojih je 843 ispitanica ženskog spola, a 783 muškog. Za potrebe istraživanja kreirana je anketa "Kako si". Istraživanje je provedeno u suradnji s Institutom za društvena istraživanja u Zagrebu.

Za svaku kategoriju odgovora izračunati su pripadajući postoci.

REZULTATI

Slika 1. Učestalost pušenja cigareta u adolescenata Istarske županije

Nikad=nikad

Eksperiment=jednom sam probao;par puta godišnje

Ponekad=nekoliko puta mjesečno

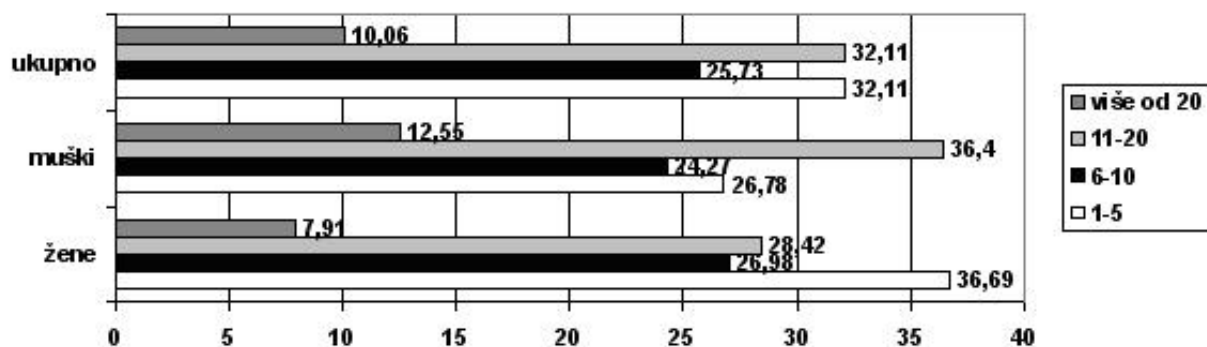
Redovito=nekoliko puta tjedno;svakodnevno

Rezultati prikazani na slici 1 govore da 37,19 % ispitanika nikada nije pušilo cigarete; 34,31% redovito puši cigarete, 21,92% je eksperimentiralo, a ponekad (tj.nekoliko puta mjesečno) puši ih 6,58 %.

Promatrajući prema spolu, veći broj mladića nikada nije pušio cigarete(42,20%), prema djevojkama kod kojih njih 32,51% nije nikada pušilo. Redovito puši veći broj djevojaka(35,72 %) nasuprot 32,80 % mladića.

S pušenjem eksperimentiraju više djevojke (24,47 %), a mladići svega 19,18 %.

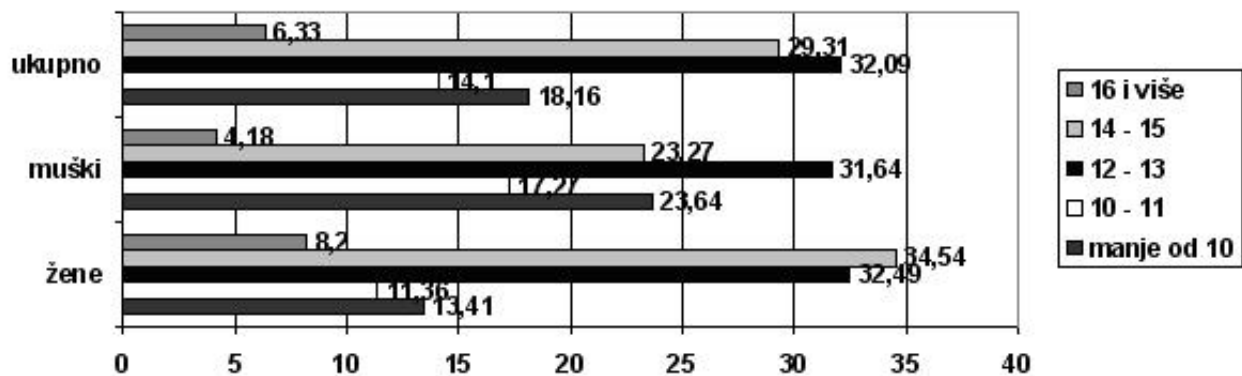
Slika 2. Broj dnevno popušanih cigareta u srednjoškolaca redovitih pušača

Pregledom slike 2 , gledajući cijeli uzorak ispitanika (oba spola) dnevno puši 1-5 cigareta njih 32,11% te u istom postotku (32,11%) puši 11-20 cigareta dnevno, 25,73 % ukupno popuši 6-10 cigareta dnevno, a više od 20 cigareta dnevno popuši 10,06 % ukupnog broja ispitanika.

Promatrajući prema spolu 1-5 cigareta dnevno popuši 36,69 % djevojaka i 26,78 % mladića, 6-10 cigareta popuši više djevojaka (26,98 %) prema 24,27 % mladića, 11-20 cigareta dnevno redovito puši više mladića (36,40 %) prema 28,42 % djevojaka, te konačno više od 20 cigareta dnevno puši 12,55 % mladića prema 7,91 % djevojaka.

Slika 3. Životna dob u kojoj su srednjoškolci prvi put probali pušiti cigarete

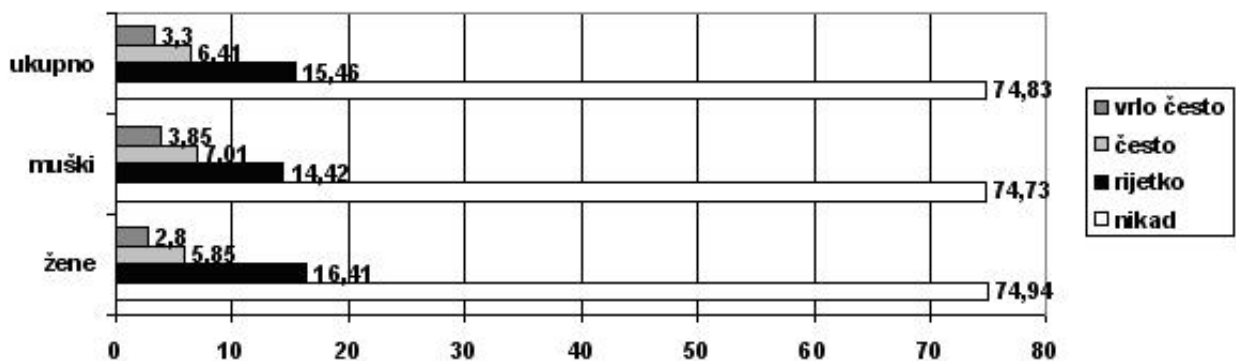

Ukupno je 32,09 % svih ispitanika odgovorilo da su pušili cigarete prvi put u dobi od 12-13 godine života, 29,31 % u dobi od 14-15 godine života, s manje od 10 godina života pušilo ih je ukupno 18,16 %, 14,10 % pušilo je prvu cigaretu s 10-11 godina, dok je svega 6,33% popušilo prvu cigaretu sa 16 i više godina života.

Mladići su s manje od 10 godina života (23,64 %) prvi put probali pušiti cigarete, djevojke svega 13,41%. Sa 10-11 godina također je više mladića (17,27 %) probalo cigarete naspram 11,36 % djevojaka.

U dobi od 12-13 godina 32,49 % djevojaka prvi je put probalo cigarete prema 31,64 % mladića, sa 14-15 godina života opet je više djevojaka (34,54 %) probalo pušiti, prema 23,27 % mladića. Sa 16 i više godina probalo je pušiti prvi put 8,20 % djevojaka i 4,18 % mladića.

Slika 4. Samoprocjena srednjoškolaca o utjecaju pušenja njihovih kolega na to da i sami puše

Promatrajući ukupan uzorak ispitanika, 74,73 % izjavljuje da kolege pušači nikada ne utječu na njihovu odluku o pušenju, a na 25,27 % utječu i to na 15,46 % umjereno utječu, često utječu na 6,41% i vrlo često na 3,30 %.

Gledajući prema spolu, podjednako ispitanici oba spola (mladići 74,94 % i djevojke 74,73 %) izjavljuju da nikada kolege pušači ne utječu na njihovu odluku o pušenju. Rijetko utječu na djevojke (kod njih 16,41%), a na mladiće 14,42 %.

Često (7,01%) i vrlo često (3,85 %) utječu vršnjaci na mladiće, a kod djevojaka često 5,8 % i vrlo često 2,80 %.

RASPRAVA

Bez obzira na provođenje mnoštva antipušačkih kampanja adolescenti i dalje minimiziraju problem pušenja cigareta i zanemaruju sve one teške i dugoročne zdravstvene posljedice koje donosi pušenje. Mnoge studije pokazuju i činjenicu da pušenje cigareta među mladima predstavlja i rizični faktor za zlorporabu alkohola i opojnih droga (4).

Ozbiljniji poremećaji zdravlja uzrokovani pušenjem cigareta javljaju se najčešće nakon vremenski dugotrajnijeg pušenja, no nas u Školskoj medicini jako brinu i oni neposredni zdravstveni poremećaji;

smanjena plućna funkcija, povećana incidencija respiratornih infekata i asmatskih napadaja, kašalj, smanjenje tjelesne kondicije, poremećaj apetita, te utjecaj na rast i razvoj djece i adolescenata.

Adolescenti u Istarskoj županiji prvi put probaju pušiti cigarete u dobi od 12 - 13 godina života, njih 32,09 % (za Hrvatsku u prosjeku s 13,5 godina). Dakle adolescenti u Istarskoj županiji probaju

ranije pušiti cigarete nego vršnjaci u Hrvatskoj.

Redovito puši više djevojaka (35,72%) nego mladića (32,3%), međutim broj dnevno popušanih cigareta veći je kod mladića redovitih pušača (11- 20 cigareta dnevno popuši 36,40% mladića), dok djevojke najčešće redovito puše 1-5 cigareta dnevno (36,69%). Djevojke puše redovitije, ali količinski manji broj cigareta.

Gledajući samoprocjenu srednjoškolaca o utjecaju njihovih kolega na to da i sami puše dobili smo rezultate da je 25,27% adolescenata svjesno i priznaje taj utjecaj i to često 7,01% mladića i 5,8% djevojaka.

Dobiveni rezultati ukazuju nam da zdravstveno odgojne aktivnosti vezane uz problem pušenja cigareta, koje inače provodi Služba za školsku medicinu, treba intenzivnije provoditi, u vrlo rizičnom razdoblju školovanja, a smatramo da je to polazak u više razrede osnovne škole.

LITERATURA

1. World No Tobacco Day 2005. A briefing file for the WHO European Region. Health Professionals and Tobacco control. World Health Organization, Europe.
2. World No Tobacco Day – 31 May , The Role of Health Professionals in Tobacco Control, World Health Organization
3. Kuzman M, Pejnović Franelić I, Pavić Šimetin I,(2004) Ponašanje u vezi sa zdravljem u djece školske dobi 2001/2002. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo
4. Šimunić M, (1997) Zašto ne pušiti? Zagreb: Vlastita naklada

Kontakt adresa:

Klaudija Blarežina
Služba za školsku medicinu
Zavod za javno zdravstvo Istarske županije
tel.052 218-903
e-mail pula2_skolska@zzjiz.hr